

UPANJE ZA VRNITEV OSTAJA

//Juta Debeljak

Klavžar (*Geronticus eremita*) je v zadnjem času s pojavljanjem na slovenskem nebu vzbudil precej pozornosti, celo začudenja in navdušenja. Ljubitelji ptic se boste strinjali, da sodi med najbolj zanimive ter za naše okolje nenavadne vrste. Boljši poznavalci ste v dilemi, ali ga uvrstiti na Seznam ptic Slovenije. So pomisleki upravičeni?

KLAVŽAR V SLOVENIJI

Na ozemlju sedanje Slovenije je klavžar izumrl že pred več kot 300 leti kot del širšega pojava njegovega popolnega izginotja v Evropi. Z veliko gotovostjo lahko trdimo, da je pred stoletji klavžar živel in verjetno tudi gnezdil v naših krajih. Kot posreden dokaz njegove prisotnosti štejemo vrsto slikovnih upodobitev, kot na primer na freskah v znameniti hrastovelski Cerkvi svete Trojice iz leta 1490, na portalu gradu Lukovec ter v grbu koprške plemiške družine Elio. Ne gre spregledati, da klavžarja na našem ozemlju v zadnjih letih vedno pogosteje tudi vidimo. Njegovo pojavljanje gre pripisati obstoju stabilnih in nam bližnjih na novo vzpostavljenih kolonij v Nemčiji in sosednji Avstriji ter poskusov spodbujanja migracijskih aktivnosti teh ptic, ki potekajo tudi prek našega neba. Ti so del pomembnega projekta za (stalno) vrnitev klavžarja v alpski prostor.

RAZLOG ZA UPANJE?

Danes prostoživeče kolonije klavžarjev najdemo le še v Maroku. Te predstavljajo veliko večino (vsaj 95 %) prostoživečih ptic te vrste. Od človeka odvisne kolonije najdemo še v Turčiji in Španiji. Ptice v Turčiji se prosto gibljejo v času gnezditvene sezone, čez zimo pa jih zaprejo v velike kletke, kjer na varnem prezimijo. Preostanek populacije, okoli 2000 osebkov, pa živi v ujetništvu in jih najdemo pretežno v živalskih vrtovih sveta. Še posebej pomembni za ohranitev vrste so osebki znotraj

različnih mednarodnih programov ponovnega naseljevanja. Eden takšnih, imenovan »Razlog za upanje« (LIFE12 BIO/AT/000143), je potekal tudi v naši sosesčini.

Kljub uradnemu zaključku projekta v letu 2019, naravovarstveniki iz Italije, Nemčije in Avstrije nadaljujejo s prizadevanji za uspešno ponovno naselitev te karizmatične vrste v Evropi. Prvotni cilj, da bi ob koncu projekta populacija ptic v Evropi štela 119 osebkov, so celo presegle, številka se je ustavila pri 140. Navdušuje tudi cilj, da želijo ptice naučiti popolnoma samostojnega življenja, kar vključuje tudi navajanje na sezonsko selitev, na zelo inovativen način tudi s pomočjo motornih padal. V ta namen določeni člani projektne ekipe prevzamejo vlogo rejnikov klavžarjev oz. njihovih 'starejših kolegov'. Ptice jim zato sledijo iz umetnih gnezdišč tudi takrat, ko sedijo v motorno padalo ter jih vodijo do prezimovališč v italijanski Toskani. Preseneča, da je zgolj eno spremljanje od vzrejnega območja do ciljne destinacije dovolj za doseg trajnega migracijskega vzorca pri posameznem osebku. Pot nazaj pa klavžarji že v prvem poskusu najdejo kar sami. Dejstvo, da tako zlahka ohranjajo migracijski nagon, pomeni veliko upanje za trajnost ponovne naselitve v alpskem območju. Pri tem bo moral klavžar sicer premagati tudi kar nekaj ovir, med katerimi je ena glavnih povečana smrtnost zaradi nezakonitega lova na selitvi in elektrokuje.

SE KLAVŽARJU OBETAJO LEPŠI ČASI?

Leta 2012 si je klavžar na rdečem seznamu IUCN prislужil (ne)častno mesto med 100 najbolj ogroženimi živalskimi vrstami na svetu. Kljub resnim stalnim grožnjam, s katerimi se vrsta spopada, pa lahko z optimizmom zremo v njegovo prihodnost. Morda tudi v smeri, da bo v uvodu poudarjena dilema o »slovenskem državljanstvu« klavžarja postala odveč.

Pogostejša opažanja **KLAVŽARJA** (*Geronticus eremita*) pri nas v zadnjih letih, so posledica prizadevanj za njegovo vrnitev v Evropo. Vsi pri nas opaženi osebki so iz umetne vzreje in označeni z oddajniki.

foto: **Gregor Bernard**

VIRI:

- BAILLIE, J. E. M., BUTCHER, E. R. (2012): Priceless or worthless? The world's most threatened species. Zoological Society of London, London.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL (2016): Species factsheet: *Geronticus eremita*. The IUCN Red List of Threatened Species: <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/northern-bald-ibis-geronticus-eremita/details>
- PERCO, F., TOUT, P. (2001): Notes on recent discoveries regarding the presence of the Northern bald ibis *Geronticus eremita* in the Upper Adriatic Region. - *Acrocephalus* 22 (106-107): 81-87.
- Spletna stran projekta Reason for Hope - Reintroduction of Northern Bald Ibis in Europe: <http://waldrapp.eu/index.php/en/en-home>.